Eurooppa-neuvosto

Bryssel, 18. maaliskuuta 2016
(OR. en)

SN 38/16

ILMOITUS

Asia:	EU:n ja Turkin julkilausuma

EU:n ja Turkin julkilausuma

Eurooppa-neuvoston jäsenet tapasivat tänään turkkilaisen virkaveljensä. Tämä oli marraskuun 2015 jälkeen kolmas tapaaminen, jonka pääaiheena on Turkin ja EU:n suhteiden syventäminen ja muuttoliikekriisin ratkaiseminen.

Eurooppa-neuvoston jäsenet ilmaisivat syvimmät surunvalittelunsa Turkin kansalle Ankaran sunnuntaisen pommi-iskun johdosta. He tuomitsivat jyrkästi tämän järkyttävän teon ja toistivat antavansa edelleen tukensa terrorismin torjumiseen sen kaikissa muodoissa.

Turkki ja Euroopan unioni vahvistivat sitoutuneensa 29. marraskuuta 2015 käyttöön otetun yhteisen toimintasuunnitelmansa täytäntöönpanoon. Paljon edistystä on jo tapahtunut. Turkki on esimerkiksi avannut työmarkkinansa tilapäisen suojelun tarpeessa oleville syyrialaisille, syyrialaisia ja muita kansalaisuuksia koskevia uusia viisumivaatimuksia on otettu käyttöön, Turkin rannikkovartiosto ja poliisi ovat tehostaneet turvatoimiaan ja tietojenvaihtoa on lisätty. Lisäksi Euroopan unioni on aloittanut 3 miljardin euron maksamisen Turkin-pakolaisavun koordinointivälineestä konkreettisia hankkeita varten ja viisumivapautta ja liittymisneuvotteluja koskeva työ on edennyt, mukaan lukien luvun 17 avaaminen viime joulukuussa. Turkki suostui lisäksi 7. maaliskuuta 2016 sallimaan kaikkien niiden Turkista Kreikkaan tulleiden muuttajien nopean paluun, jotka eivät ole kansainvälisen suojelun tarpeessa, ja ottamaan takaisin kaikki laittomat muuttajat, jotka on otettu kiinni Turkin aluevesillä. Turkki ja EU sopivat myös, että ne tehostavat edelleen laittoman maahantulon järjestäjien vastaisia toimiaan, ja pitivät myönteisenä Naton toimien aloittamista Egeanmerellä. Samaan aikaan Turkki ja EU toteavat, että tarvitaan uusia, ripeitä ja päättäväisiä toimia.

Jotta salakuljettajien liiketoimintamalli saadaan murennettua ja muuttajille tarjottua vaihtoehto sille, että he vaarantavat henkensä, EU ja Turkki päättivät tänään pysäyttää laittoman muuttoliikkeen Turkista EU:hun. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi ne sopivat seuraavista yhteisistä lisätoimenpiteistä:

1) Kaikki Turkista Kreikan saarille 20. maaliskuuta 2016 lähtien tulevat uudet laittomat muuttajat palautetaan Turkkiin. Tämä tapahtuu täysin EU:n ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti, eli kyse ei ole kollektiivisista karkotuksista. Kaikkia muuttajia suojellaan asianmukaisten kansainvälisten normien mukaisesti ja palauttamiskiellon periaatetta kunnioittaen. Se on väliaikainen ja poikkeuksellinen toimenpide, joka on välttämätön inhimillisen kärsimyksen lopettamiseksi ja yleisen järjestyksen palauttamiseksi. Kreikan saarille saapuvat muuttajat rekisteröidään asianmukaisesti, ja Kreikan viranomaiset käsittelevät kaikki turvapaikkahakemukset erikseen turvapaikkamenettelydirektiivin mukaisesti yhteistyössä UNHCR:n kanssa. Ne muuttajat, jotka eivät hae turvapaikkaa tai joiden hakemus on todettu perusteettomaksi tai sitä ei voida ottaa käsiteltäväksi kyseisen direktiivin mukaisesti, palautetaan Turkkiin. Turkki ja Kreikka toteuttavat EU:n toimielinten ja virastojen avustuksella tarvittavat toimet ja sopivat tarvittavista kahdenvälisistä järjestelyistä yhteydenpidon varmistamiseksi ja järjestelyjen sujuvan toiminnan helpottamiseksi, mukaan lukien turkkilaisten virkailijoiden läsnäolo Kreikan saarilla ja kreikkalaisten virkailijoiden läsnäolo 20. maaliskuuta 2016 alkaen. Laittomien muuttajien palauttamisoperaatioiden kustannuksista vastaa EU.

2) Jokaista syyrialaista kohtaan, joka palautetaan Kreikan saarilta Turkkiin, uudelleensijoitetaan yksi syyrialainen Turkista EU:hun ottaen huomioon YK:n kriteerit muita heikomman aseman määrittämiseksi. Komission, EU:n virastojen ja muiden jäsenvaltioiden sekä UNHCR:n avustuksella perustetaan mekanismi, jolla varmistetaan tämän periaatteen toteutuminen palautusten aloittamispäivästä lähtien. Etusijalle asetetaan ne muuttajat, jotka eivät ole aikaisemmin tulleet tai yrittäneet tulla EU:hun laittomasti. EU:ssa tämän mekanismin mukainen uudelleensijoittaminen tapahtuu ensisijaisesti toteuttamalla jäsenvaltioiden sitoumukset, jotka sisältyvät 20. heinäkuuta 2015 annettuihin neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmiin ja joista 18 000 uudelleensijoittamispaikkaa on vielä täyttämättä. Mahdolliset tulevat uudelleensijoittamistarpeet täytetään vastaavan vapaaehtoisen järjestelyn avulla enintään 54 000 henkilöön saakka. Eurooppa-neuvoston jäsenet ovat tyytyväisiä komission aikomukseen ehdottaa 22. syyskuuta 2015 hyväksytyn sisäisiä siirtoja koskevan päätöksen muuttamista siten, että tämän järjestelyn puitteissa annettu uudelleensijoittamista koskeva sitoumus voidaan vähentää päätökseen sisältyvistä täyttämättömistä paikoista. Jos näillä järjestelyillä ei saavuteta tavoitetta lopettaa laiton maahanmuutto ja jos palautusten lukumäärä lähestyy edellä vahvistettuja määriä, mekanismia tarkistetaan. Jos palautusten lukumäärä ylittää edellä esitetyt lukumäärät, mekanismin soveltaminen lopetetaan.

3) Turkki toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet estääkseen laittoman muuttoliikkeen uusien meri- tai maareittien avautumisen Turkista EU:hun ja tekee tätä varten yhteistyötä naapurivaltioiden ja EU:n kanssa.

4) Kun laittomat rajanylitykset Turkin ja EU:n välillä ovat loppumassa tai kun ne ovat ainakin huomattavasti ja kestävällä tavalla vähentyneet, vapaaehtoisen humanitaarisen maahanpääsyn järjestelmän mukainen maahanotto aloitetaan. EU:n jäsenvaltioiden osallistuminen tähän järjestelmään on vapaaehtoista.

5) Viisumivapautta koskevan etenemissuunnitelman toteuttamista nopeutetaan osallistuvien jäsenvaltioiden osalta pyrkimyksenä poistaa viisumipakko Turkin kansalaisilta viimeistään kesäkuun 2016 lopussa, jos kaikki edellytykset täyttyvät. Turkin on tätä varten toteutettava tarvittavat toimet jäljellä olevien vaatimusten täyttämiseksi, jotta komissio voi – sen jälkeen kun edellytysten täyttymisestä on laadittu tarvittava arviointi – esittää huhtikuun loppuun mennessä asiaa koskevan ehdotuksen, jonka pohjalta Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tehdä lopullisen päätöksen.

6) EU nopeuttaa tiiviissä yhteistyössä Turkin kanssa Turkin-pakolaisavun koordinointivälineestä alun perin myönnettyjen 3 miljardin euron maksuunpanoa ja varmistaa sellaisten muiden, tilapäisen suojelun tarpeessa olevia henkilöitä koskevien hankkeiden rahoituksen, jotka määritellään Turkin nopealla myötävaikutuksella ennen maaliskuun loppua. Viikon kuluessa määritellään yhdessä ensimmäinen luettelo pakolaisten hyväksi erityisesti terveyden, koulutuksen, infrastruktuurin, ruoka- ja muiden elinkustannusten alalla toteutettavista käytännön hankkeista, jotka voidaan rahoittaa nopeasti kyseisestä välineestä. Kun nämä varat on käytetty lähes kokonaan, ja edellyttäen, että edellä mainitut sitoumukset on täytetty, EU vapauttaa koordinointivälineeseen annettavan 3 miljardin euron lisärahoituksen vuoden 2018 loppuun asti.

7) EU ja Turkki olivat tyytyväisiä meneillään olevaan työhön tulliliiton parantamiseksi.

8) EU ja Turkki vahvistivat jälleen sitoumuksensa tehostaa liittymisprosessia 29. marraskuuta 2015 tehdyn yhteisen julkilausuman mukaisesti. Ne olivat tyytyväisiä luvun 17 avaamiseen 14. joulukuuta 2015 ja päättivät seuraavaksi avata luvun 33 vielä Alankomaiden puheenjohtajakaudella. Ne panivat tyytyväisinä merkille komission aikomuksen toimittaa tätä koskeva ehdotus huhtikuussa. Valmistelutyö muiden lukujen avaamiseksi jatkuu nopeutetusti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioiden kantoja, voimassa olevien sääntöjen mukaisesti.

9) EU ja sen jäsenvaltiot tekevät yhteistyötä Turkin kanssa kaikissa yhteisissä pyrkimyksissä parantaa humanitaarisia oloja Syyriassa ja erityisesti tietyillä Turkin rajan lähellä sijaitsevilla alueilla, jotta paikallinen väestö ja pakolaiset voisivat asua turvallisemmilla alueilla.

Kaikkia näitä osa-alueita edistetään samanaikaisesti ja seurataan yhteisesti kuukausittain.

EU ja Turkki päättivät tavata tarpeen mukaan uudelleen 29. marraskuuta 2015 annetun yhteisen julkilausuman mukaisesti.